

دیدگاه

موضوع: لزوم ساماندهی به آمار کارگاه های کوچک	شماره: ۷۳۵
	تاریخ: ۱۳۹۴/۰۹/۰۲
توضیح اجمالی: نقش روزافزون آمار و اطلاعات به عنوان ابزار تصمیم گیری ها، سیاست گذاری ها و برنامه ریزی ها بر کسی پوشیده نیست این نقش در عصر اطلاعات به قدری بدیهی است که نظام آماری کشورها و حجم و کیفیت بانک های اطلاعاتی آن ها یکی از مهم ترین شاخص های توسعه یافتگی به شمار می رود. آمار و اطلاعات را زیربنای برنامه ریزی به شمار می آورند و وجود یک نظام کارآمد تولید آمار را از الزامات و ضروریات برنامه ریزی در سطوح مختلف بخشی و جغرافیایی می دانند. در کشور ما حدود نیم قرن از ایجاد مرکز آمار ایران به عنوان متولی اصلی تولید آمار می گذرد و این دستگاه طی این مدت با اجرای سرشماری ها و تولید آمارهای جمعیتی، صنعتی، کشاورزی، اشتغال و دیگر زمینه های اقتصادی و اجتماعی خدمات زیادی را به برنامه ریزان و تصمیم گیرندگان ارایه نموده است. ولی متأسفانه هنوز به دلیل نداشتن برنامه جامع تولید آمار، برخی از زمینه ها از جمله تولید آمارهای کارگاهی کشور دارای نظام و برنامه مشخص نیست بطوریکه بخش صنعت، معدن و تجارت با سهم حدود یک سوم تولید ناخالص داخلی فاقد اطلاعات مورد نیاز بعضاً در ابتدایی ترین سطح یعنی تعداد کارگاه های صنعتی است. در خصوص بنگاه های صنعتی زیر ده نفر کارکن و بنگاه های صنفی و بازرگانی نیز هیچ طرح منظم آماری وجود ندارد.	
نکات کلیدی: بر اساس نتایج آخرین سرشماری کارگاهی که در سال ۱۳۸۱ صورت گرفت حدود ۲/۸ میلیون واحد کارگاهی در کشور وجود داشت که از این تعداد حدود ۴۰۰ هزار در بخش صنعت، ۱۷۶۰ هزار در بخش بازرگانی، هتل و رستوران و خدمات کسب و کار و ۲۵۰۰ واحد در بخش معدن فعالیت داشتند یعنی بیش از ۷۵ درصد کارگاه ها متعلق به حوزه صنعت، معدن و تجارت و بقیه مربوط به بخش های آموزش، بهداشت و درمان، خدمات عمومی، خدمات کشاورزی، آب و برق و گاز و سایر بخش ها بوده است. حدود ۷۰۰ هزار خانوار نیز در محل سکونت خود دارای فعالیت اقتصادی بودند که عمده تاً مربوط به بخش صنعت (تولید قالی، گلیم، جاجیم، نساجی، صنایع غذایی، صنایع دستی و ...) می باشد. پیش بینی می شود تعداد کل کارگاه ها در سال های اخیر به بیش از ۴ میلیون و خانوارهای دارای فعالیت اقتصادی به حدود یک میلیون رسیده باشد. با توجه به مطالب فوق می توان گفت که نتایج هرگونه آمارگیری اعم از سرشماری یا نمونه گیری که در برخی از کدهای فعالیتی این حوزه صورت می گیرد به دلیل بهنگام نبودن چارچوب، نمی تواند دارای دقت لازم باشد. به طوریکه قبلاً اشاره شد چارچوب تهیه شده در سال ۱۳۸۱ با گذشت ۱۳ سال عملاً با واقعیت موجود انطباق ندارد. چارچوب های موجود ثبتی در شرکت پست، وزارت امور اقتصادی و دارائی، اتاق اصناف و ... نیز هر یک به دلایل متعدد از نظر پوشش جغرافیایی و موضوعی، مشخص نبودن نوع فعالیت بر اساس کدهای بین المللی، یکسان نبودن تعاریف، طبقه بندی ها، و ... فعلاً نمی تواند جایگزین مناسبی برای چارچوب سال ۸۱ باشد. دستگاه های اجرایی نیازمند به آمارهای کارگاهی، در حال حاضر هر کدام بر اساس نیازهای موردی، اقدام به آمارگیری از برخی کدهای فعالیتی می کنند که تصویر کاملی از کل کارگاه ها را ارایه نمی دهد. کارگاه های بزرگ صنعتی (حدود ۱۷ هزار واحد) هر ساله آمارگیری می شود با این استدلال که این زیرجامعه کوچک سهم عمده ای از کل ارزش افزوده بخش صنعت را در اختیار دارد ولی <u>کارگاه های کوچک صنعتی</u> (زیر ۱۰ نفر کارکن) که تعداد آن ها قریب به ۵۰۰ هزار واحد در کشور است و حدود ۵۹ درصد اشتغال صنعتی را دارد تقریباً فراموش شده است و اگر گاه اطلاعاتی در زمینه برخی صفات این کارگاه ها با نمونه های کوچک گردآوری می شود صرفاً با هدف پاسخگویی به نیازهای آماری حساب های اقتصادی است. در سازمان صنایع کوچک و شهرک های صنعتی نیز چند قلم اطلاع در ارتباط با واحدهای مستقر در شهرک های صنعتی جمع آوری می شود ولی اطلاعات آماری برای واحدهای صنایع کوچک خارج از شهرک های صنعتی وجود ندارد.	

دیدگاه

مرکز اصناف و بازرگانان در ارتباط با تهیه چارچوبی از واحدهای صنفی و بازرگانی طی سالهای اخیر تلاشهایی بعمل آورده و پایگاه اطلاعاتی ویژه‌ای شامل نام و نشان و نوع فعالیت این واحدها بوجود آورده است ولی این پایگاه نیز بدلیل نداشتن سیستم بهنگام‌سازی ضمن نداشتن جامعیت لازم، از نظر کیفی نیز دارای اشکالات اساسی است. در بخش بازرگانی و خدمات در برخی کدهای فعالیتی به صورت غیرمتناوب با تعداد نمونه‌هایی که فقط در سطح کل کشور قابلیت برآورد دارد آمارگیری بعمل می‌آید ضمن اینکه با تصویب شورایی عالی آمار در سال ۱۳۸۹ مقرر شد که آمارگیری این بخش با هدف سنجش شاخص‌های بهره‌وری و نیز رفع خلاءهای آماری برنامه‌ریزی هر سال اجرا شود که این کار در سال ۱۳۹۰ توسط وزارت بازرگانی (سابق) و با همکاری مرکز آمار اجرا گردید ولی برای سال‌های بعد بودجه‌ای برای تکرار آمارگیری و تشکیل سری زمانی اختصاص پیدا نکرد. در زمینه فعالیت‌های کسب و کار از جمله خدمات فنی و مهندسی و ... آماری تولید نمی‌شود.

پیشنهادهای:

- برای تدوین برنامه تولید آمار در کلیه زیربخش‌های حوزه صنعت، معدن و تجارت کمیته مشترکی متشکل از صاحب‌نظران وزارت صنعت، معدن و تجارت، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، مرکز آمار ایران و بانک مرکزی تشکیل شود.
- تهیه چارچوب فعالیت‌های اقتصادی بعنوان زیربنای تولید آمار بخش‌های مربوطه و چگونگی بهنگام نگهداشتن آن برای سال‌های آتی بررسی و تصمیم‌گیری شود.
- وزارت صنعت، معدن و تجارت در زمینه تولید آمار کلیه فعالیت‌های اقتصادی مرتبط با این وزارتخانه، تعامل بیشتری با شورایی عالی آمار داشته باشد تا ضمن جلوگیری از دوباره کاری در برخی زمینه‌ها، خلاءهای آماری موجود پوشش داده شود.